

بہ نام پرورگار مہربان

**MEDICATION
WITHOUT HARM**
Global Patient Safety Challenge

World Health
Organization

روز جهانی ایمنی بیمار بیست و ششم شهریور ماه ۱۴۰۱

مدیریت دارو ، بدون آسیب

ارائه:

خدیجہ سکوتی - سرپرستار بخش داخلی مردان

شهریور ۱۴۰۱

تعریف خطای دارویی

هرگونه رویداد قابل پیشگیری که ممکن است باعث یا منجر به مصرف نامناسب فرآورده دارویی یا ایجاد اثرات زیان‌آور در بیمار گردد.

آمار خطای دارویی

خطاهای دارویی، باعث به خطر افتادن ایمنی دارویی و در نتیجه ایمنی بیماران می شود و می تواند در هر یک از مراحل، رخ دهد و هر ساله باعث مرگ چندین هزار نفر و آسیب به حدود ۲ میلیون نفر شود.

دلایل بروز خطاهای دارویی

✓ خستگی کارکنان سلامت

✓ ازدحام بیش از حد

✓ کمبود نیرو

✓ آموزش ضعیف و ارائه‌ی اطلاعات نادرست به بیماران و...

. هر یک از این عوامل یا ترکیبی از این‌ها، می‌تواند بر نسخه‌نویسی، توزیع،

تجویز، مصرف و نظارت بر داروها تأثیر بگذارد و در نهایت **منجر به آسیب**

شدید، از کارافتادگی و یا حتی مرگ شود.

سه چالش جهانی ایمنی بیمار

این چالش، با عنوان "Medication Without Harm" سومین چالش جهانی ایمنی بیمار WHO است.

که به دنبال اولین چالش جهانی ایمنی بیمار، به نام "Clean Care is Safe Care" در مورد بهداشت دست در سال ۲۰۰۵ و دومین چالش جهانی ایمنی بیمار به نام "Safe Surgery Saves Lives" در سال ۲۰۰۸، به راه افتاده است.

سومین چالش جهانی ایمنی بیمار جهانی WHO: دارو بدون آسیب

اقدامات اولویت‌دار کشورها

این چالش، از کشورها می‌خواهد که به منظور کاهش خطاهای دارویی و آسیب رساندن به بیماران، توجه به اقدامات زیر را در اولویت قرار دهند:

1. داروهایی که در صورت استفاده نادرست از آنها، **خطر آسیب زیادی** وجود دارد،
2. بیمارانی که برای بیماری‌ها و شرایط مختلف، از **چندین دارو** مصرف می‌کنند؛
3. و بیمارانی که برای دریافت مراقبت، به بخش‌ها یا مراکز دیگر، **منتقل می‌شوند**

هدف این چالش

1. ایجاد پیشرفت در هر یک از مراحل "**فرآیند استفاده از دارو**" از جمله:
نسخه‌نویسی، توزیع، تجویز، نظارت و استفاده

1. سازمان جهانی بهداشت قصد دارد تا با ارائه راهنمایی‌های لازم و همچنین تدوین استراتژی‌ها، برنامه‌ها و ابزارها، اطمینان حاصل کند که در تمام مراکز بهداشتی درمانی، فرآیند دارو بر **ایمنی بیماران** تمرکز دارد.

کمپین سومین چالش جهانی ایمنی بیمار

سومین چالش جهانی

ایمنی بیمار

Medication Without Harm

ویدیو آموزشی

این ویدئو بخشی از
کمپین WHO برای
کاهش آسیب‌های
مرتبط با دارو از طریق
بهبود روش‌ها و کاهش
خطاهای دارویی است

www.salamatika.com

تاریخچه دارویی

استفاده از یک روش استاندارد برای گرفتن تاریخچه دارویی بیمار، جهت به حداقل رساندن خطاها، بسیار ضروری است.

10 قدم

برای گرفتن تاریخچه دارویی دقیق از بیماران بستری

مرحله ۱:

- خود را به بیماران معرفی کنید و از آنها برای صحبت در مورد داروهای خانگی شان، اجازه بگیرید.
- اگر افراد دیگری در اتاق هستند، به جای این که از بیماران بپرسید که آیا صحبت کردن در مقابل دیگران مشکلی دارد یا خیر، به آنها پیشنهاد دهید که بعدا به اتاق شما بیایند. این کار، به بیماران این امکان را می‌دهد که از صحبت در مورد داروهای خود در مقابل دیگران، خودداری کنند.

مرحله ۲:

- نام و تاریخ تولد هر بیمار را بررسی کنید.

مرحله ۳:

- حتما از بیماران بپرسید که آیا از خانه به بیمارستان مراجعه کرده اند، یا از مرکزی دیگر.
- ممکن است بیمارانی که از خانه سالمندان یا سایر مراکز مراقبتی مراجعه می‌کنند، فرم‌هایی داشته باشند که بتوان از آنها برای به دست آوردن داروهای فعلی بیمار، استفاده کرد.

10 قدم

برای گرفتن تاریخچه دارویی دقیق از بیماران بستری

مرحله ۴:

- از بیماران بپرسید که آیا خودشان داروهایشان را مدیریت می کنند یا اینکه کسی به آنها کمک می کند.
- قبل از صرف وقت برای به دست آوردن تاریخچه دارویی از بیمارانی که با داروهای خود آشنا نیستند، از آنها سؤال کنید که آیا کسی در این امر، به آنها کمک می کند یا خیر.
- به عنوان مثال، بسیاری از بیماران، عضوی در خانواده شان دارند که جعبه‌ی داروی آنها را آماده می کند. همچنین می توانید در مورد پرستاری که ممکن است به آنها سر بزند تا در استفاده از داروها به آنها کمک کند نیز پرس و جو نمایید.

10 قدم

برای گرفتن تاریخچه دارویی دقیق از بیماران بستری

مرحله ۵:

- از بیماران درباره‌ی نام، قدرت، دوز، روش و دفعات مصرف داروها سوال کنید.
- این سؤال ممکن است در مورد داروهای مختلف، برای بیماران آزاردهنده باشد؛ بنابراین آنها را ترغیب کنید که از هر جایی که به خاطر می‌آورند، شروع کنند.
- اگرچه ممکن است خواندن لیست داروهای فعلی بیماران و پرسش از آنها در مورد صحت داروها، برای شما کار راحت‌تری باشد؛ اما در این روش، امکان خطای زیادی وجود دارد. به جای این کار، سعی کنید سوالاتی از این دست بپرسید: "آیا شما داروهایی برای کاهش کلسترول خود مصرف می‌کنید؟"

مرحله ۶:

- درباره‌ی داروهای بدون نسخه، ویتامین‌ها و سایر داروهایی که کمتر مصرف می‌شوند، سؤال کنید.
- به عنوان مثال: آسپرین، یک داروی مهم می‌باشد که ممکن است بیماران، گفتن آن را فراموش کنند.

10 قدم

برای گرفتن تاریخچه دارویی دقیق از بیماران بستری

مرحله ۷:

درباره‌ی استفاده از داروهای استنشاقی، تزریقی، کرم یا پماد، قطره چشم، قطره گوش، اسپری بینی و نمونه‌های دارویی، سؤال کنید.

بیماران، اغلب کلمه‌ی "دارو" را به "قرص" نسبت می‌دهند؛ بنابراین نام بردن سایر فرم‌های دارویی، می‌تواند داروهایی که ممکن است بیماران فراموش کرده باشند را به یاد آنها بیاورد.

مرحله ۸:

از بیماران در مورد آلرژی‌های دارویی هم سؤال کنید.

مرحله ۹:

در آخر از بیماران تشکر کرده و از آنها بپرسید که آیا سوالی دارند یا خیر.

ثابت شده‌است که استفاده از عبارت "من وقت دارم"، تمایل بیمار برای پرسیدن سؤال را افزایش

مر. دهد.

10 قدم

برای گرفتن تاریخچه دارویی دقیق از بیماران بستری

مرحله ۷:

درباره‌ی استفاده از داروهای استنشاقی، تزریقی، کرم یا پماد، قطره چشم، قطره گوش، اسپری بینی و نمونه‌های دارویی، سؤال کنید.

بیماران، اغلب کلمه‌ی "دارو" را به "قرص" نسبت می‌دهند؛ بنابراین نام بردن سایر فرم‌های دارویی، می‌تواند داروهایی که ممکن است بیماران فراموش کرده باشند را به یاد آنها بیاورد.

مرحله ۸:

از بیماران در مورد **آلرژی‌های دارویی** هم سؤال کنید.

10 قدم

برای گرفتن تاریخچه دارویی دقیق از بیماران بستری

مرحله ۹:

در آخر از بیماران تشکر کرده و از آنها بپرسید که آیا سوالی دارند یا خیر.

ثابت شده است که استفاده از عبارت "من وقت دارم"، تمایل بیمار برای پرسیدن سؤال را افزایش می‌دهد.

مرحله ۱۰:

- تاریخچه‌ی دارویی به دست آمده را حداقل با یک منبع دیگر ارزیابی کنید.
- این منابع، باید شامل همان داروها، قدرت، دوز، روش و تعدد مصرف باشند. هر گونه اختلافی، باید مورد بررسی قرار گیرد.

- برخی از نمونه‌های منابع ثانویه، عبارتند از: لیست داروهای قبلی بیمار، شیشه/بطری داروهای نسخه‌های قبلی، سوابق دارویی و سوابق بیمه‌ای

خطاها در زمینه‌ی تاریخچه‌ی دارویی بیماران می‌تواند اینگونه طبقه‌بندی شود:

نوع ۱:

خطاهای مربوط به فقدان برخی داروها در تاریخچه‌ی دارویی

نوع ۲:

خطاهای مربوط به داروهای اضافه‌شده به تاریخچه‌ی دارویی

نوع ۳:

خطاهای مربوط به دفعات مصرف داروه

نوع ۴:

خطاهای مربوط به دوز داروها

تاریخچه دارویی

بروز خطا در هر بخشی از فرایند ارائه‌ی خدمات دارویی (شامل: تدارک، انبارش، نسخه‌نویسی، نسخه‌پیچی، توزیع، تجویز یا پایش دارو) ممکن است.

اما در مرحله **نسخه‌نویسی** است که اشتباهات می‌توانند تاثیر خود را بر تاریخچه‌ی دارویی بیمار بگذارند.

دلایل مختلف برای گرفتن تاریخچه‌ی دارویی دقیق

1. آگاهی از داروهایی که بیمار، در گذشته مصرف کرده یا در حال حاضر مصرف می‌کند و پاسخ او به این داروها، به برنامه‌ریزی معالجات آینده، کمک خواهد کرد.
2. اثرات دارویی باید همیشه در لیست تشخیص‌های افتراقی قرار داشته باشند؛ زیرا داروها می‌توانند به صورت مستقیم یا در نتیجه تاثیر متقابل بر هم، باعث ایجاد کسالت یا بیماری شوند.
3. داروها می‌توانند نتایج تحقیقات را تغییر دهند. به عنوان مثال، "آمیودارون" تست عملکرد تیروئید را تغییر می‌دهد.
4. بتوان از فرصت آموزش به بیمار در مورد داروهایشان استفاده کنیم.
5. برای جلوگیری از خطاهای قابل پیشگیری در نسخه‌نویسی.
6. تاریخچه‌ی دارویی نادرست بیماران بستری، ممکن است منجر به تکرار ناخواسته داروها، تداخلات دارویی، قطع داروهای طولانی مدت و عدم تشخیص مشکلات مرتبط با دارو شود.

بهترین تاریخچه دارویی ممکن (BPMH)

Best Possible Medication History

"بهترین تاریخچه دارویی ممکن" که همچنین "لیست داروهای خانگی" نیز نامیده

می شود، لیستی از تمامی داروهایی است که بیمار دریافت می نماید.

جزئیاتی که یک تاریخچه دارویی خوب باید داشته باشد:

- دریافت تاریخچه از بیمار

هنگام گرفتن تاریخچه از بیمار، اطلاعات زیر را دریافت کنید:

۱. داروهای تجویز شده فعلی، فرمولاسیون‌ها، دوزها، راه‌های مصرف (به عنوان مثال خوراکی، ترانس درمال، استنشاقی و ...)، دفعات مصرف، مدت زمان درمان.
۲. داروهای دیگر (مثل داروهای بدون نسخه و داروهای گیاهی یا طبیعی، مانند ویتامین‌ها و گلوکزآمین).
۳. داروهایی که اخیراً مصرف شده‌است (این مورد، به خصوص برای داروهای دارای نیمه عمر طولانی مانند آمیودارون، مهم است).
۴. واکنش‌های حساسیتی شدید به داروهای قبلی، ماهیت و دوره زمانی آن‌ها (مثلاً بثورات، آنافیلاکسی و ...).
۵. واکنش‌های دارویی نامطلوب قبلی، ماهیت و دوره زمانی آن‌ها (مانند تهوع با اریتروماکسین).
۶. پیروی بیمار از درمان (به عنوان مثال: آیا شما مرتباً داروی خود را مصرف می‌کنید؟). با تشخیص اینکه ممکن است این اطلاعات، نادرست باشند...

تلفیق دارویی چیست؟

فرایند تلفیق دارویی یعنی:

- ✓ اخذ اطلاعات دارویی کامل و صحیح بیماران (نام، دوز و دفعات مصرف)
- ✓ مقایسه تاریخچه دارویی بیمار با دستور پزشک
- ✓ رفع هر گونه ناهمخوانی

در واقع، تلفیق دارویی، فرایندی است جهت مقایسه‌ی دستورات دارویی بیمار با تمامی داروهای مصرفی وی

تلفیق دارویی

تلفیق دارویی، مستلزم:

- ✓ مرور منظم، ساختارمند و جامع تمام داروهای بیمار، به منظور تضمین ارزیابی دقیق قبل، از قطع، تغییر یا دستور داروی جدید است.
- ✓ - فرایند تلفیق دارویی، جزئی از مدیریت داروی بیماران بوده که پزشک را قادر به تصمیم‌گیری برای دستور مناسب‌ترین دارو می‌نماید.
- ✓ فرایند تلفیق دارویی، کار مشترک بیمار، خانواده بیمار و ارائه‌کننده خدمت است.

لیست داروهایی که مشمول تلفیق دارویی می‌شوند:

- داروهای با نسخه
- داروهای بدون نسخه
- ویتامین‌ها
- تغذیه مکمل
- مایعات وریدی
- داروهای گیاهی
- و غیره

برای بیماران بستری، تلفیق دارویی باید در ۲۴ ساعت اولیه پذیرش انجام شود.

 [salamatika_com](https://www.instagram.com/salamatika_com)

۱) تلفیق دارویی در زمان پذیرش:

آ) ثبت تاریخچه‌ی دارویی بیمار، پس از
اخذ لیست داروهای خانگی وی

ب) توجه به داروهای نسخه‌شده برای
بیماران در هنگام پذیرش

پ) انجام تلفیق و مدیریت دارویی
بیمار و تنظیم لیست داروهای
فعلی وی

(راهنمای تضمین صحت دارویی در فرایند انتقال خدمات)

 [salamatika_com](https://www.instagram.com/salamatika_com)

۲) تلفیق دارویی در زمان انتقال بین بخشی:

آ) توجه به لیست داروهای فعلی
و لیست داروهای خانگی بیمار

ب) توجه به دستورات در هنگام انتقال

پ) انجام تلفیق و مدیریت دارویی
بیمار و تنظیم لیست داروهای
فعلی وی

(راهنمای تضمین صحت دارویی در فرایند انتقال خدمات)

 [salamatika_com](https://www.instagram.com/salamatika_com)

۳) تلفیق دارویی در زمان ترخیص:

ا) توجه به لیست داروهای تلفیق شده در زمان پذیرش بیمار و لیست داروهای خانگی وی

ب) لیست داروهای فعلی بیمار

پ) انجام تلفیق و مدیریت دارویی بیمار و تنظیم لیست داروهای زمان ترخیص وی

(راهنمای تضمین صحت دارویی در فرایند انتقال خدمات)

 [salamatika_com](https://www.instagram.com/salamatika_com)

واکنش ناخواسته دارویی

چيست؟

آسيب ناشی از

یک دارو

در دوز و مصرف نرمال

(راهنمای تضمین صحت دارویی در فرایند انتقال خدمات)

عوارض ناخواسته دارویی

عوامل موثر بر واکنش ناخواسته دارویی

آسیب ناشی از یک دارو در دوز و مصرف نرمال

واکنش ناخواسته دارویی ناشی از چیست؟

تأثیر متقابل:

- دارو با غذا
- دارو با دارو
- دارو با داروهای گیاهی

منظور از ۵ لحظه‌ی مهم چیست؟

پنج لحظه‌ی مهم برای ارتقا ایمنی دارو، مهمترین لحظاتی است که در آن، بیماران یا ارائه‌کنندگان خدمات سلامت می‌تواند با انجام یکسری اقدامات، خطر آسیب‌های ناشی از استفاده از داروها را کاهش دهند.

- ✓ هر لحظه، شامل ۵ سوال مهم است.
- ✓ برخی از این سوالات را خود بیمار باید جواب دهد و برخی دیگر، نیاز به راهنمایی یک متخصص سلامت دارند تا به درستی به آنها پاسخ داده شود.
- ✓ این ابزار مشارکتی بیمار، به عنوان بخشی از سومین چالش جهانی ایمنی بیمار WHO (دارو بدون آسیب) می‌باشد.

۵ لحظه‌ی مهم برای ارتقا ایمنی داروها:

MEDICATION WITHOUT HARM
Global Patient Safety Challenge

World Health Organization

5 Moments for Medication Safety

The infographic illustrates five key moments for medication safety, each with an illustration and a list of questions:

- Starting a medication**
 - ▶ What is the name of this medication and what is it for?
 - ▶ What are the risks and possible side-effects?
- Taking my medication**
 - ▶ When should I take this medication and how much should I take each time?
 - ▶ What should I do if I have side-effects?
- Adding a medication**
 - ▶ Do I really need any other medication?
 - ▶ Can this medication interact with my other medications?
- Reviewing my medication**
 - ▶ How long should I take each medication?
 - ▶ Am I taking any medications I no longer need?
- Stopping my medication**
 - ▶ When should I stop each medication?
 - ▶ If I have to stop my medication due to an unwanted effect, where should I report this?

هدف از استفاده‌ی این ابزار، این است که:

1. بیماران، به شیوه فعال‌تری درگیر مراقبت‌های خودشان شوند؛
2. کنجکاوی آنها در مورد داروهایی که مصرف می‌کنند، برانگیخته شود؛
3. و به آنها امکان برقراری ارتباط آزاد با متخصصان سلامتشان داده شود.

۵ لحظه‌ی مهم برای ارتقای ایمنی داروها:

MEDICATION
WITHOUT HARM

لحظه‌ی مهم
برای ارتقای ایمنی دارو

قطع مصرف
داروها

- ♦ هر یک از داروها را چه زمانی باید قطع کنم؟
- ♦ اگر به دلیل اثرات ناخواسته دارو، مجبور به قطع مصرف آن باشم، کجا باید این مورد را گزارش دهم؟

مرور داروها

- ♦ چه مدت باید هر دارو را مصرف کنم؟
- ♦ آیا یک متخصص سلامت به طور مرتب داروهای من را بررسی میکند؟

افزودن یک دارو

- ♦ آیا واقعا به مصرف داروی دیگری نیاز دارم
- ♦ آیا من با متخصص سلامت خود در مورد داروهایی که در حال حاضر مصرف می‌کنم، صحبت کرده‌ام

مصرف داروها

- ♦ چه زمانی باید این دارو را مصرف کنم و هر بار، چه مقدار باید مصرف کنم
- ♦ چگونه باید این دارو را مصرف کنم

شروع
به استفاده دارو

- ♦ نام این دارو چیست و برای چه کاری استفاده می‌شود؟
- ♦ خطرات و عوارض جانبی احتمالی آن چیست؟

۵ لحظه‌ی مهم برای ارتقا ایمنی داروها:

<ul style="list-style-type: none"> • نام این دارو چیست و برای چه کاری استفاده می‌شود؟ • خطرات و عوارض جانبی احتمالی آن چیست؟ آیا روش دیگری برای درمان وضعیت من وجود دارد؟ • آیا من در مورد آلرژی‌ها و سایر شرایط سلامتی خویش، یا متخصص سلامت خود صحبت کرده‌ام؟ • چگونه باید این دارو را نگهدارم؟ 	<p>شروع به استفاده از یک دارو</p>
<ul style="list-style-type: none"> • چه زمانی باید این دارو را مصرف کنم و هر یار، چه مقدار باید مصرف کنم؟ • چگونه باید دارو را مصرف نمایم؟ • آیا نکته‌ای در رابطه با غذاها و نوشیدنی‌ها وجود دارد که من باید هنگام مصرف این دارو بدانم؟ • اگر مصرف یک دوز از این دارو را فراموش کردم، چه کاری باید انجام دهم؟ • در صورت بروز عوارض جانبی، چه باید یکنم؟ 	<p>مصرف داروها</p>
<ul style="list-style-type: none"> • آیا واقعاً به مصرف داروی دیگری نیاز دارم؟ • آیا من یا متخصص سلامت خود در مورد داروهایی که در حال حاضر مصرف می‌کنم، صحبت کرده‌ام؟ • آیا این دارو می‌تواند با سایر داروهای من تداخل داشته باشد؟ • در صورت وجود احتمال بروز تداخل، چه کاری باید انجام دهم؟ • آیا من قادر به مدیریت صحیح چندین دارو خواهم بود؟ 	<p>افزودن یک دارو</p>
<ul style="list-style-type: none"> • آیا لیستی از تمام داروهای خود دارم؟ چه مدت باید هر دارو را مصرف کنم؟ • آیا دارویی مصرف می‌کنم که دیگر نیازی به آن نداشته باشم؟ • آیا یک متخصص سلامت به طور مرتب داروهای من را بررسی می‌کند؟ • داروهای من چند مدت یکبار باید بررسی شود؟ 	<p>مرور داروها</p>
<ul style="list-style-type: none"> • هر یک از داروها را چه زمانی باید قطع کنم؟ • آیا الزامی برای هیچ یک از داروهای من وجود دارد که نباید به طور ناگهانی قطع شود؟ • در صورت تمام شدن داروهایم، چه کاری باید انجام دهم؟ • اگر به دلیل اثرات ناخواسته دارو، مجبور به قطع مصرف آن باشم، کجا باید این مورد را گزارش دهم؟ • یا داروهای باقی‌مانده یا منقضی شده چه کار کنم؟ 	<p>قطع مصرف داروها</p>

فعاليٲت كلاسٲى

A close-up photograph of a branch with several large, multi-petaled pink flowers. The flowers are in various stages of bloom, with some showing yellow centers. The background is a soft, out-of-focus green and yellow, suggesting a bright, sunny day. The text is overlaid on the right side of the image.

با تشکر از توجه شما

منبع :

آخرین نسخه ی دستورالعمل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
" راهنمای تضمین صحت دارویی در فرایند انتقال خدمات "

تهیه و تدوین: سرکار خانم فرناز مستوفیان، ۱۳۹۳

[www. salamatika.com](http://www.salamatika.com)